

OIKAISUVAATIMUS

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Aluehallitus 18.12.2024

§285 Alueellinen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelma, Ilomantsin sote-keskuksen alue

§286 Alueellinen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelma, Joensuun sote-keskusalue

§287 Alueellinen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelma, Kiteen sote-keskusalue

§288 Alueellinen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelma, Kontiolahden sote-keskusalue

§291 Alueellinen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelma, Nurmeksén sote-keskusalue

Oikaisuvaatimuksen jättäjä: Anne Meriläinen, kotikunta Joensuu, hyvinvointialueen jäsen

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Vaatus: Aluehallituksen tulee korjata palvelupisteiden palvelutarpeen määrittämisperusteena käytettyä laskennallista asukasmäärää niin, että

- 1) palvelupisteen laskennallinen asukasmäärä perustuu koko pitäjän asukasluukuun ja
- 2) palvelutarpeen määrittäminen perustuu parhaasta saatavilla olevasta tiedosta johdettuun paikkakuntakohtaiseen sairastavuusindeksiin

Vaatus koskee Kesälahden, Hammaslahden (Pyhäselän), Kiihtelysvaaran, Tuupovaaran, Enon ja Valtimon sote-palvelupisteitä.

Perustelut: Oikaisuvaatus perustuu perustuslain ja sote-järjestämislain vaatimukseen kansalaisten yhdenvertaisista perusoikeuksista sekä julkisen vallan velvollisuudesta tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ottaen huomioon paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikutukset. Aluehallituksen päätökset mainituista alueellisista järjestämissuunnitelmista ovat myös aluevaltuuston päätösten vastaisia eivätkä toteuta hallintosäännöstä johdettua hyvää hallintoa.

Yksityiskohtaiset perustelut

I

Aluevaltuuston 9.10. 2024 pykälässä 59 s. 20 todetaan: *Palvelut eivät ole samanlaiset kaikissa kunnissa tai taajamissa, mutta niillä alueilla, joissa väestönpalvelutarve on samanlainen, palvelut ovat samanlaiset ja niitä tuotetaan samanlaisella konseptilla.*

Tämä aluestrategian linjaus ei toteudu pitäjien kohdalla verrattuna samankaltaisiin kuntiin.

II

Palvelustrategiaan liittyvässä, niin ikään aluevaltuuston 9.10. hyväksymässä palveluverkkosuunnitelmassa todetaan, että

Alueilla, joilla on pitkät välimatkat, sote-palvelupiste täydentää palveluita tarkoituksenmukaisessa sijainnissa ja kiinteistössä.

Aluehallituksen hyväksymät järjestämissuunnitelmat toteuttavat täysin päinvastaista käytäntöä, kun kirkonkylien ulkopuoliset kylät on jätetty kaikissa pitäjissä palvelupisteen laskennallisen väestömäärän ulkopuolelle. Palvelupiste ei täydennä palveluita kylien näkökulmasta, sillä niiden lähipalvelut sijoittuvat tosiasiallisesti sote-keskuksiin, joihin asiointimatka kasvaa jopa yli puolella pitäjien asukkaista kymmenillä kilometreillä suuntaansa nykytilaan verrattuna.

Samalla palveluiden saavutettavuus heikentyy merkittävästi laajoilla alueilla, joilla ei juurikaan ole julkista liikennettä eikä paikallisia taksipalveluita.

III

Hyvinvointialueen hallintosäännön 12 §:n mukaan tulevaisuuslautakunta muun muassa

-vastaa palveluverkon arvioinnista ja esittää muutoksia

-seuraa ja arvioi palveluiden yhdenvertaisuutta sekä

-seuraa ja arvioi palveluiden piiriin pääsyä, saatavuutta ja saavutettavuutta

Aluehallituksen päättämien alueellisissa palveluverkon järjestämissuunnitelmissa (pätösten valmistelussa) ei ole huomioitu millään tavalla tulevaisuuslautakunnan 14.11.2024 suunnitelmista antamaa lausuntoa, jolla lautakunta on toteuttanut sille hallintosäännössä määrättyä tehtäväänsä.

IV

Päättyessään palvelustrategiasta ja palveluverkkosuunnitelmasta 9.10. aluevaltuusto myös edellytti, että

Hyväksyessään palveluverkkosuunnitelman aluevaltuusto edellyttää, että myös palvelupisteiden palvelutarpeen määrittäminen perustuu kunkin paikkakunnan sairastavuusindeksistä johdettuun muunnettuun asukaslukuun.

Järjestämissuunnitelmien selostusosassa todetaan että *Jokaisen sosiaali- ja terveyskeskuksen ja sen vaikutusalueen vastaanoton väestön palvelutarpeen arviointi perustuu THL:n ikävakioimattomalla sairastavuusindeksillä painotettuun väestömäärään.*

Kuntakohtaista sairastavuusindeksiä on sovellettu sellaisenaan myös pitäjien palvelutarpeen määrittämiseen, mikä rikkoo hyvinvointialueen asukkaiden tasavertaista kohtelua kaikissa pitäjissä ja erityisen räikeästi Joensuun alueella.

Vaikka THL:n sairastavuusindeksi julkaistaan vain kunnittain, alueellisten järjestämissuunnitelmien valmisteluvaiheessa olisi saatu käyttöön tilastollisesti riittävän luotettava pitäjäkohtainen laskentaperuste

vertaamalla kutakin pitäjää asukasrakenteeltaan vastaavaan 4-6 itäsuomalaiseen verrokkikuntaan ja sovellettu niiden keskimääräistä sairastavuusindeksiä koko pitäjän kattavan palvelupistealueen asukasluukuun.

V

Miksi viranhaltijavalmistelussa ei näin menetelty?

Vastaus löytyy siitä, että palveluverkkosuunnitelman mukaan sote-asemien palvelumitoituksessa sovelletaan mittaria 1 lääkärin läsnäolopäivä/viikko/1500 asukasta.

Aiemmassa valmistelussa samaa mittaria vaadittiin myös palvelusteisiin ja kesäkuussa 2023 hyväksyttiin, sittemmin estellisyyksien takia kumottuun palveluverkkosuunnitelmaan suunnilleen vastaava palvelumitoitus sisältyi.

Jättämällä kylät pois pitäjien palvelupisteiden laskennallisesta palvelumitoituksesta ja käyttämällä sen lisäksi tarkoituksellisesti alimitoitettua sairastavuuskerrointa kaksoisvarmistettiin se, että laskennallinenkin lääkärin läsnäolotarve saadaan eliminoidua pitäjistä ja nykyiset lääkäripalvelut lakkautettua.

Koko hyvinvointialuetta ja kaikkia sen asukkaita edustavan aluehallituksen olisi tullut huomata tämä viranhaltijajohdon poliittinen peliliike ja palauttaa jo sillä perusteella kyseiset alueelliset järjestämissuunnitelmat uudelleen valmisteltaviksi.

VI

Alueellisten järjestämissuunnitelmien valmistelussa ei ole huomioitu lainkaan sote-järjestämislain vaatimusta *kustannusvaikuttavuuden huomioimisesta*.

Pitäjien sote-palveluiden minimoinnin ja sote-asemien palveluiden karsimisen tuomien mahdollisten säästöjen lisäksi uudelleenvalmistelussa pitää esittää arviot ainakin erikoissairaanhoidon ja tukipalveluiden tarpeen ja kustannusten kasvusta, pitäjien asukkaille aiheutuvista lisäkustannuksista, vaikutuksista kouluterveydenhuollon kustannuksiin sekä paikallistalouteen ja paikallisiin palveluihin esimerkiksi apteekkipalvelun loppuessa paikkakunnalta. Kustannusvaikuttavuus pitää ymmärtää kokonaistaloudelliseksi tarkasteluksi.

VII

Muilta osin viitataan, mitä tulee kansalaisten yhdenvertaisuuteen, aluehallituksen jäsen Tapio Hämäläisen ao. päätöksiin jättämiin kirjallisiin eriäviin mielipiteisiin.

VIII

Pitäjän määräite: Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) suosituksen mukaan **pitäjää** käytetään kuvaamaan toiseen kuntaan liitetyn entisen, maaseutumaisen kunnan aluetta.

Tämä määräite velvoittaa mielestäni viranomaisia käsittelemään ja kohtelemaan pitäjiä julkiseen hallintoon liittyvissä asioissa samoin kuin vastaavankokoisia itsenäisiä kuntia.